

Verhalen van het
brede culturele
veld in Leuven

CULTUUR

in beweging

Verhalen van het
brede culturele
veld in Leuven

Deze landschapstekening toont hoe trots we zijn op al wat er leeft en beweegt in deze stad. Ze toont hoe gedurfd we dromen, waar de ambities en kansen liggen, maar evengoed welke uitdagingen er voor ons liggen en hoe we die te lijf willen gaan.

DE LEUVENSE CULTUURKOEPEL

CULTUUR

in beweging

Inhoud

Verhalen

Jonas Van Thielen <i>Acteur</i>	10
Jennifer Regidor <i>Choreograaf, danser en docent</i>	12
Jan Vermeir & Ria Mattheus <i>Deelraad Vorming</i>	18
Linda Van Assche & Jan Van de Broeck <i>Deelraad Vrije tijd</i>	20
Mario Vanhaeren & Hadrien Baudot <i>Deelraad Amateurkunsten</i>	22
Stéphanie Jager <i>Straatrijk & Urbancultuur</i>	36
Ludo Schodts <i>Voorzitter Carpevento</i>	38
Johan Baert <i>Kunstenaar Atelier13 Kunstcollectief</i>	40
Annelies Claessens <i>Zakelijk coördinator Cirkus in Beweging</i>	42

1. CULTUUR IN BEWEGING	4
2. EEN BLIK OP NU: RIJKDOM, VERBINDING EN SAMENWERKING	14
De structuur van de cultuur	16
Breed, divers, complex	26
Samenwerking troef	31
3. WAT BRENGT DE TOEKOMST? OP NAAR 2035	44
Dromen, ambities, kansen en uitdagingen	46
Ruimte en infrastructuur	48
Duurzaamheid	50
Verjonging, diversiteit, participatie	54
Samenwerking, netwerking, ontschotting	56

1

Cultuur in beweging

Cultuur is van iedereen. Cultuur is er voor en door iedereen. Het klinkt als een huizenhoog cliché, maar het is ook gewoon waar. Je voelt het in een zaal voor podiumkunsten, in een museum of op een erfgoedsite. Je ervaart het wanneer je voorbij een straatmuzikant loopt of een stel jongeren spontaan ziet breaken op een plein.

Het duidelijkst wordt het echter in het brede veld van culturele verenigingen en organisaties. In Leuven komen jaarlijks duizenden en nog eens duizenden mensen dankzij hun aanbod en activiteiten in contact met een riant waaier aan cultuur.

Buurtcultuur - Max Last

Wat is dat brede veld precies? Hoe ziet het eruit, wat voor organisaties, verenigingen en individuen maken er deel van uit? Waar bevinden ze zich, wat doen ze precies? Hoe vinden ze elkaar en waar vinden ze een publiek? Deze landschapstekening brengt het allemaal samen. Ze zoekt het overzicht in de veelheid, legt de vinger op het typisch Leuvense model van samenwerking en verbinding. Ze formuleert ambities, kansen en uitdagingen voor de toekomst. En ze doet dat vooral door de spelers in het veld zélf aan het woord te laten. Hun verhalen: daar zit hem de brede cultuur van Leuven.

Het Leuvense culturele veld is opvallend rijk en divers. 'Je vindt hier zowat alles wat een grootstad biedt, maar dan in een stad op mensenmaat', is een uitspraak die je geregeld door de straten hoort waaien. Leuven is een jonge stad, een universiteitsstad. De samenstelling van de bevolking alleen al doet bruisen. Het cultuurleven bruist vanzelf mee. Leuven blijkt dan ook een bijzonder vruchtbare bodem voor cultuur: voortdurend komen er nieuwe initiatieven bij, waardoor de rijkdom groter wordt, de veelheid meer.

Kruisbestuiving en samenwerking blijven niet uit. De stad staat wijd en zijd bekend om het Leuvense Model, dat zich net kenmerkt door de onderlinge verbinding tussen zovele spelers in het culturele veld en daarbuiten. Dat is fantastisch, en absoluut iets om trots op te zijn. Het is ook iets om duidelijk op de radar te houden.

DE RIJKDOM IN KAART

Het is tijd om al die rijkdom en diversiteit, al die samenwerkingsverbanden en verbindingen een plaats te geven. Dus leggen we naast de landschapstekening van de kunsten en die van erfgoed nu ook de landschapstekening van dat brede culturele veld. Samen brengen ze de gigantische veelheid en variëteit van het Leuvense culturele landschap in kaart, een landschap waar wordt gecreëerd, geëxperimenteerd, geconnecteerd en samengewerkt. Een cultureel landschap als een sterrenstelsel, een universum waarin je almaar meer, almaar nieuwe, almaar andere sterren, planeten en satellieten ziet bewegen.

Het Leuvense culturele veld wordt ook wel vergeleken met een humuslaag: een vruchtbare voedingsbodem waaruit vanalles kan groeien. En ook dat is een bruikbare metafoor. Je vindt er wortelstelsels die alles en iedereen met elkaar verbinden, zich op de meest ongewone en creatieve manieren kronkelen en vertakken tot nieuwe, vaak verrassende constellaties.

De landschapstekening van het brede culturele veld is dan ook geen simpele optelsom. We willen de rijkdom met al zijn vertakkingen tonen, het bruisende veld laten voelen. Daarom komen hier niet zomaar lijsten, grafieken en cijfers samen en schrijven we meer dan een rapport.

“ Deze landschapstekening brengt verhalen samen van mensen die zich geïnspireerd weten en op hun beurt anderen inspireren. Ze biedt stof tot doen en denken.

Carpevento

ACTOREN AAN HET WOORD

Deze landschapstekening baseert zich op bestaande teksten, verslagen, nota's en kwantitatief en kwalitatief onderzoek. Maar ze laat vooral het brede veld zelf aan het woord. We interviewen vertegenwoordigers van uiteenlopende verenigingen en organisaties, met heel verschillende werkingen, leden en organisatiestructuren.

Volledigheid nastreven is daarbij onbegonnen werk. Liever lichten we er een aantal spelers uit die net door hun verscheidenheid de diversiteit van het veld extra accentueren. We plaatsen bijvoorbeeld Cirkus in Beweging – van klein, lokaal initiatief uitgegroeid tot de grootste circusschool van het land – naast een vereniging uit

een nichediscipline, zoals de vendelkunstgroep Carpevento. We laten bevrogen voorzitters en leden van de Leuvense Cultuurraad aan het woord, maar evengoed een community rond urbancultuur zoals Straatrijk. We vergeten niet hoe belangrijk opleiding en onderwijs zijn voor het culturele veld. En dus vertellen we over Atelier13 Kunstcollectief, dat ontstond op initiatief van een handvol oud-studenten van SLAC.

We geven inspirerende voorbeelden, laten het enthousiasme horen uit de mond van zij die het elke dag omzetten in culturele praktijk, zij die bedenken, zoeken, uitproberen en elkaar vinden. Hun stemmen zijn constructief en gezond-kritisch. Ze stellen dingen in vraag, met de vinger aan de pols. Zulke noten neemt deze landschapstekening vanzelfsprekend mee.

We beginnen graag met twee stemmen die opgetrokken zijn uit dat brede culturele veld: acteur Jonas Van Thielen en choreograaf Jennifer Regidor. Zij ontdekten als kind hun grote passie bij verenigingen, amateurgezelschappen en aan de academie. De passie schoot wortel en groeide in hun geval uit naar de professionele kunsten. Het hoeft niet altijd zo te gaan, maar het toont aan hoe krachtig een culturele kiem kan zijn.

Daar draait deze landschapstekening tenslotte om: ze brengt verhalen samen van mensen die zich geïnspireerd weten en op hun beurt anderen inspireren. Ze biedt stof tot doen en denken aan verenigingen, organisaties, kunstenaars en alle mogelijke partners, aan het (lokale en bovenlokale) beleid, stadsfestivals en andere sectoren die al dan niet bewust bij cultuur aanleunen (denk aan jeugd, sport, onderwijs, diversiteit en gelijke kansen, mondiaal beleid, economie,...).

De landschapstekening past in een brede beweging die de Leuvense cultuur-vertegenwoordiging heroriënteert. Het brede veld versterkt culturele groei, niet enkel in aantallen, maar ook in kwaliteit, intensiteit en vernetwerking. Tot slot speelt dat brede culturele veld een cruciale rol in de ambitie van Leuven om in 2030 Europese Culturele Hoofdstad te worden.

Deze publicatie wil vooral ook goesting doen krijgen in cultuur. Een stad als Leuven gedijt immers goed in cultuur, ze groeit en leeft met cultuur. Cultuur brengt mensen samen, laat (groepen) mensen groeien, geeft kleur, voedt passie en creatie. Ze zorgt voor gespreksstof en connectie. Cultuur is stad maken en maatschappij maken. Cultuur is het uithangbord van al wat waardevol is in het leven. Daarom.

Voorstelling 'Jonas Van Thielen speelt school'

Verhaal

Verenigingen halen je uit je eigen kleine bubbel

JONAS VAN THIELEN

Acteur

Lang voor hij aan het Lemmensinstituut theater ging studeren en vervolgens een carrière als theater- en televisieacteur uitbouwde, was Jonas Van Thielen al stevig verankerd in het Leuvense amateurcircuit. ‘Toneel is mijn ding. Dat leerde ik bij mijn amateurgezelschap.’

Van Thielen groeide op in Holsbeek, maar voelde zich rond het Leuvense Sint-Jacobsplein net zo goed thuis. ‘Ik had familie in die buurt, dus ging ook daar naar de scouts en had er vrienden. Vanaf het derde leerjaar sloot ik me aan bij Toneel 4, toen zowat het enige gezelschap waar ook kinderen terecht konden. Bij mij thuis was ik ook altijd ‘toneeltje aan het spelen’, dus ik vermoed dat iemand gesuggereerd heeft dat een gezelschap iets voor mij kon zijn. Dat bleek te kloppen’, lacht hij.

‘Die ervaring in het amateurcircuit is zeker belangrijk geweest voor me’, legt Jonas Van Thielen uit. ‘Toen ik later cursussen gaf bij WISPER vroegen deelnemers me geregeld wat een volgende stap kon zijn. “Doe jezelf een plezier en ga bij een amateurgezelschap”, antwoordde ik dan. Cursussen zijn natuurlijk prima, maar een amateurgezelschap biedt je iets anders. Je maakt er producties, werkt naar een eindresultaat toe en moet effectief voor een publiek op de planken staan. Daar leer je weer andere dingen uit.’

“ *De overgave van spelers in het amateurcircuit is gewoon heerlijk.* ”

Als tiener combineerde Jonas Van Thielen zijn ervaring bij het amateurgezelschap overigens ook zelf met lessen: ‘Vanaf het middelbaar trok ik naar het SLAC voor toneel, voordracht en welsprekendheid. Op dat moment wist ik al goed dat toneel echt mijn ding was, dus ik wilde er zoveel mogelijk van. Ik speelde, volgde les en ging zo vaak ik kon kijken.’

OVERGAVE EN ONTMOETING

Als kersvers afgestudeerd acteur nam Jonas Van Thielen verscheidene keren de regie van een amateurvoorstelling op zich. ‘Zulke opdrachten betaalden niet dik, maar ik was als jonge acteur aan de slag, en het was altijd een fantastische artistieke speeltuin: je kunt in het amateurcircuit zoveel uitproberen! Je krijgt enorm veel gedaan van je spelers, omdat ze zich zozeer in jouw handen leggen. Die overgave is gewoon heerlijk.’

‘Maar het waardevolst aan amateurgezelschappen en verenigingen vind ik misschien nog de directe ontmoeting met mensen die heel andere dingen doen in het leven dan jij. De ene is kinesist, de volgende leraar, molenaar of metselaar. In je eigen bubbel kom je zo’n mix toch minder snel tegen.’

Twee grote constanten zijn er in het leven van Jennifer Regidor: dans en Leuven. Toen ze vier was, danste en zong ze al mee in optredens van de Filipijnse organisatie van haar moeder. Later vond ze haar eigen weg in ballet, jazz en hedendaagse dans. 'Ik ben bij zo goed als elke Leuvense dansvereniging geweest, ofwel als lid, ofwel als docent.'

Verhaal

Ik ben geboren en getogen in het Leuvense culturele veld

JENNIFER REGIDOR

Choreograaf, danser en docent

“ Je kunt wel zeggen dat het culturele veld van Leuven essentieel voor mij is geweest. Ik weet niet hoe dans en alle dingen die ik vandaag doe anders in mijn leven gekomen zouden zijn.

‘Het brede culturele veld van Leuven is mijn leven’, vertelt Jennifer Regidor. ‘Ik ben er geboren en getogen. Als kleuter deed ik al mee met de Filipijnse vereniging van mijn mama. Later vroeg een vriendinnetje me geregeld mee naar de muziekschool of de balletles aan het SLAC: ik zei altijd

ja. Uiteindelijk ben ik bij bijna alle toenmalige Leuvense dansscholen aangesloten geweest. Op een gegeven ogenblik danste ik in mijn vrije tijd zo’n 20 uur per week bij elkaar. Maar ik deed ook muziekgeschiedenis, saxofoon en piano aan het SLAC en zat bij het majorette- en het trommelkorps van de fanfare in Kessel-Lo. Ik was bijna nooit thuis, ik zat altijd in één of andere vereniging.’

ALLE WEGEN LEIDEN NAAR LEUVEN

‘Je kunt wel zeggen dat het culturele veld van Leuven essentieel voor mij is geweest’, zegt Jennifer Regidor. ‘Ik weet niet hoe dans en al wat ik vandaag doe anders in mijn leven gekomen zouden zijn.’ Na haar middelbaar onderwijs volgde ze eerst een dansopleiding in Antwerpen,

daarna aan P.A.R.T.S., de opleiding van Anne Teresa De Keersmaeker. Vervolgens keerde ze terug naar het culturele veld van Leuven. ‘Ik kon niet anders’, zegt ze. ‘De behoefte was er.’ Dat zei ze ook tegen De Keersmaeker toen die polste naar haar plannen na P.A.R.T.S.: ‘Ik wil onder meer met amateurdansers werken en lesgeven.’ De moeilijke weg dus, besloot haar mentor, zoals alles wat van onderuit moet groeien. Maar uiteindelijk is dat precies wat de choreografe nu al meer dan 20 jaar doet. Ze werkt met professionelen en amateurs, leidt haar eigen gezelschap Danscompagnie Lune, geeft les in verscheidene Leuvense dansscholen en is sinds schooljaar 2022-2023 niet enkel docent, maar ook coördinator van de jonge dansopleiding aan kunsthumaniora Lemmensinstituut.

Alles begon in Leuven, en alles keert naar Leuven terug. ‘De Leuvense culturele bodem is voor mij heel vruchtbaar gebleken. Net daarom vind ik het zo leuk om die bodem zelf ook te blijven voeden.’ Maar wie zaait, moet ook kunnen oogsten. Daarom plant Jennifer Regidor in mei 2023 een solovoorstelling: ‘Ik ga alleen het podium op, maar het materiaal creëer ik met een aantal oud-studenten. We onderzoeken wat ze van mij hebben geleerd, hoe ze daarna hun eigen bewegingstaal hebben ontwikkeld en wat hun input nu op zijn beurt met mij als danser doet. Ik heb altijd bruggen gelegd, dus ik vond het een mooi idee om de brug eens om te keren.’

2

Een blik op nu: rijkdom, verbinding en samenwerking

Rijkdom, verbinding en samenwerking zijn sleutelwoorden in het Leuvense cultuurlandschap. Jaar na jaar dijt dat landschap uit, neemt het aantal organisaties, verenigingen en individuen dat hier op de een of andere manier aan cultuur doet toe. Tegelijk zie je hoe die onderling zeer verschillende groepen en mensen steeds meer bruggen slaan, elkaar opzoeken, netwerken of samenwerken.

In het slothoofdstuk zoomen we in op de kansen en uitdagingen waar we voor staan. Maar eerst staan we stil bij de stand van zaken vandaag: de structuren, de diversiteit en complexiteit, de rode draden. Waar schuilen de hiaten en waar kiemen de belangrijkste evoluties voor morgen?

“

Cultuur haalt je weg van je eigen opgesloten chagrijn. Je legt contacten en gaat gesprekken aan met mensen die misschien wat anders tegen de dingen aankijken. Zo kun je ook je eigen gedachten toetsen: veel beter dan je frustraties uiten op het internet, lijkt me.

JAN VAN DE BROECK

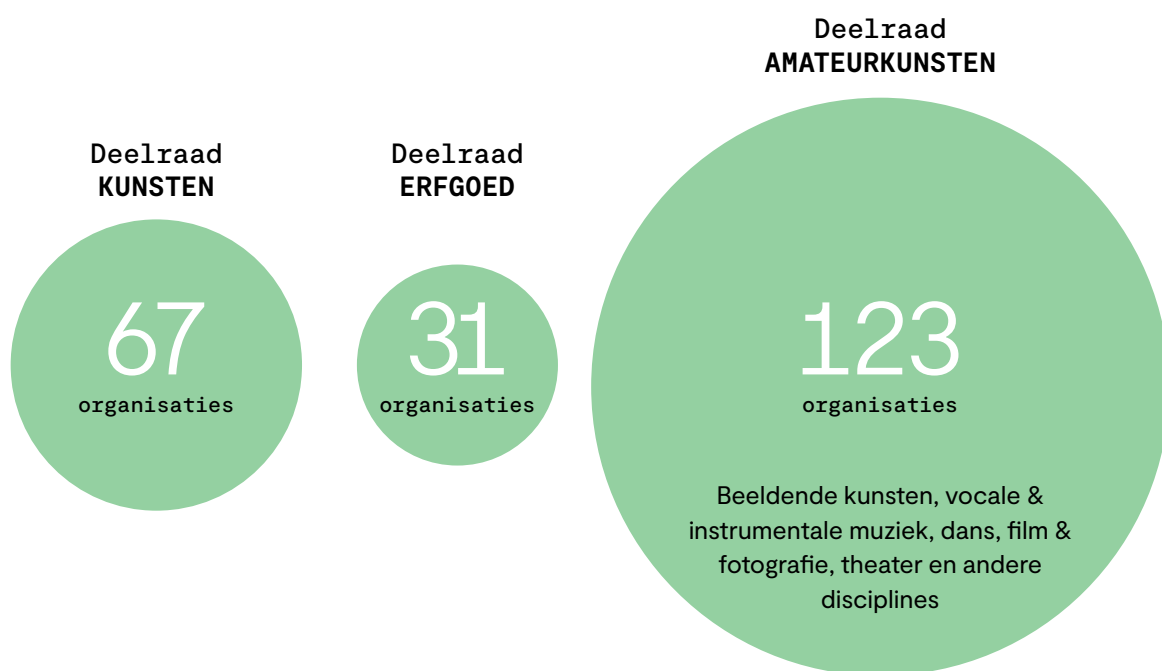
Er is almaar meer cultuur in Leuven. Dat staat vast. De afgelopen tien jaar kenden de amateurkunsten een grote groei. Ook het aantal sociaal-culturele verenigingen nam zienderogen toe. Er was een duidelijke opkomst van etnisch-diverse organisaties (EDO's) én van cross-overs allerhande. Tegelijk zie je hoe die onderling zeer verschillende groepen en mensen steeds meer bruggen slaan, elkaar opzoeken, netwerken, samenwerken. Het Leuvense Model heet dat dan. Het is iets unieks, iets om trots op te zijn en vooral ook in ere te houden. Uiteraard vertaalde dit alles zich tegelijk in meer complexiteit. De traditionele indeling in sectoren, disciplines en stadsdiensten wordt dan ook stevig uitgedaagd. Wandel even met ons mee...

De structuur van de cultuur

Een blik op nu: rijkdom, verbinding en samenwerking

Eind 2022 vierde de Leuvense Cultuurraad zijn vijftigste verjaardag. Die raad geeft vanuit alle takken van het lokale culturele landschap advies voor het stedelijke cultuurbeleid. Er zijn 340 erkende organisaties en verenigingen bij aangesloten. Ook deskundigen en individuele kunstenaars hebben er een plek.

Om de adviesraad helder en werkbaar te maken, is hij vandaag ingedeeld in vijf sectorale deelraden: Kunsten, Erfgoed, Vorming, Vrije tijd en Amateurkunsten. De deelraad Kunsten bestaat uit professionele spelers. In de deelraad Erfgoed zetelen professionelen en vrijwilligers, die elkaar versterken. De deelraden Amateurkunsten, Vorming en Vrije tijd vormen samen het zogenaamde brede culturele veld. Hun samenstelling is erg divers. De Cultuurkoepel overspant de vijf deelraden en doet dienst als contactpunt tussen de stad en het culturele werkveld.

Deze cijfers komen uit het onderzoeksrapport, pg 58.

Niet elke Leuvense culturele vereniging sluit zich aan bij de Cultuurraad, maar de organisaties die dat wel doen, noemen daarvoor min of meer dezelfde redenen. Niet onbelangrijk: officieel door de stad erkende sociaal-culturele verenigingen kunnen subsidies krijgen van de stad. Ook kunnen ze aanspraak maken op stadsinfrastructuur: lokalen om te vergaderen, activiteiten te organiseren en te repeteren, zalen om in op te treden. Erkende verenigingen kunnen die plekken voor lage prijzen huren.

Het netwerk van de Cultuurraad is een tweede veelgehoorde troef om zich aan te sluiten: de andere spelers van het veld leren kennen, hun verhalen horen, uitwisselen. Hoe groter en complexer het veld wordt, hoe doorslaggevend een stevig netwerk.

Verenigd in een deelraad met een Cultuurkoepel erboven, kunnen kleine verenigingen bovendien hun stem luider laten horen: 'Als je als individu of kleine vereniging met een vraag naar een overheidsinstantie stapt, bijvoorbeeld, heeft die vraag maar weinig gewicht. Je zult ook niet zo snel in je eentje een belangrijke stap zetten op vlak van cultuurparticipatie, om maar iets te noemen. Maar als je je een beetje organiseert en samen rond de tafel zit, vang je allerlei op en bereik je meer', vindt ook Jan Van de Broeck, lid van de deelraad Vrije tijd. Voorzitter Linda Van Assche sluit zich daarbij aan: 'Ik zet me graag in om alle verenigingen in de deelraad te vertegenwoordigen en ervoor te zorgen dat hun belangen behartigd worden. In een rijk cultureel veld als dat van Leuven gaat er vanzelf veel aandacht naar de professionele organisaties. Maar op vlak van cultuurparticipatie speelt het verenigingsleven een immense rol. Met de deelraad kunnen we vanuit het verenigingsleven ook op tafel kloppen om ervoor te zorgen dat die rol erkend wordt.'

“ *Passie voor kunst en cultuur doe je op in verenigingen en amateurgezelschappen. Dáár creëer je cultuurliefhebbers.* ”

HADRIEN BAUDOT

Deelraad VORMING

64

organisaties

Natuur & sport,
senioren, inclusie, taal,
vrouwennetwerken,
gemeenschapsvorming
en andere domeinen

Deelraad VRIJE TIJD

55

organisaties

Dans, muziek, feesten,
concerten, games,
groepsactiviteiten, religie
& interculturaliteit,
eten & drinken en
andere domeinen

Het behoeft geen betoog dat er veel omgaat binnen de Leuvense Cultuurraad. Er wordt informatie uitgewisseld, er worden waardevolle debatten gevoerd, de Leuvense cultuur en de eigen werking worden er versterkt én in vraag gesteld. Niet onlogisch dat we meerdere stemmen uit de verschillende deelraden van het brede veld aan het woord laten.

Verhaal

Dicht bij de mensen

JAN VERMEIR & RIA MATTHEUS

Deelraad Vorming

cultureel
netwerk

Cultuur in de breedst mogelijke zin van het woord is van onschatbare waarde. Jan Vermeir en Ria Mattheus zetten zich er dan ook graag voor in, zowel vanuit hun eigen verenigingen als vanuit de deelraad Vorming. 'Cultuur helpt tegen verzuring, geeft mensen een netwerk en zorgt er zo voor dat ze niet alleen komen te staan', vindt Vermeir.

laagdrempelig

uitwisseling

deelraad Vorming

‘Ik zet me met plezier in voor de Cultuurraad, omdat die stem geeft aan kleine verenigingen. Grote spelers trekken vanzelf aandacht. Kleinere spelers verdienen die evengoed’, zegt Jan Vermeir. Hij is voorzitter van de deelraad Vorming en maakt deel uit van het netwerk Happonomy, dat oplossingen zoekt voor een duurzamer en gelukkiger leven. ‘Wie van cultuur wil proeven, kan naar de Schouwburg of naar OPEK gaan. Maar mensen hechten evenveel belang aan de vereniging in de buurt. Ze treffen er vrienden, doen leuke dingen, bouwen een netwerk uit. Al die verenigingen samen bereiken in Leuven jaarlijks vlot tienduizenden individuen. Zij zorgen voor cultuur met een kleine c, dicht bij de mensen.’

Een netwerk. Uitwisseling. Die woorden komen voortdurend bovendrijven. De deelraad Vorming is zo’n netwerk. ‘Verenigingen inspireren er elkaar’, zegt Ria Mattheus, voormalig secretaris van de deelraad. ‘Je komt samen, hoort waar anderen mee bezig zijn, pikt ideeën op of slaat de handen in elkaar: hoe hebben jullie dat evenement georganiseerd? Kunnen we de gegevens van die lesgever van jullie krijgen? Zo vonden we voor Femma ooit een Italiaanse pizzabakker dankzij Dante Leuven, een vereniging voor liefhebbers van de Italiaanse taal en cultuur. Zulke kleine tips zijn van groot belang.’

‘Dit soort uitwisseling verbindt niet enkel individuen en groepen, ze verbindt culturen’, stipt Jan Vermeir aan. Ria Mattheus: ‘Zo hebben Femma en de Chinese vereniging NiHao al eens een hele uitwisseling rond koken opgezet. De Vlaamse leden leerden dumplings maken, de Chinese leden maakten Vlaamse

stoverij.’ De activiteit ging verder dan samen koken en recepten ruilen. ‘Vlamingen die graag Chinees willen koken, weten niet altijd waar ze de juiste ingrediënten kunnen vinden. Dus zijn we ook samen gaan shoppen. Het was een fantastische dag voor alle betrokkenen.’

Veel verenigingen willen het model van samenwerking onder de Leuvense culturele spelers nog versterken. Vermeir en Mattheus noemen het evenement Vormidabel als een kans voor de toekomst. In 2019 bracht het voor het eerst verscheidene vormings- en vrijetijdsorganisaties samen. Geïnteresseerden konden er informatie halen en workshops volgen. ‘We zien mogelijkheden voor een evenement

“ *Cultuur helpt tegen verzuring, geeft mensen een netwerk en zorgt er zo voor dat ze niet alleen komen te staan.* ”

met een nog veel grotere verscheidenheid aan actoren. Waarom bijvoorbeeld ook niet de professionele vormingsorganisaties betrekken? Ook zij hebben een interessant aanbod, en kleine verenigingen kunnen heel wat van hun aanpak leren. Het was in 2019 al mooi, maar het zou nog veel meer kunnen zijn. In Leuven moet zo iets zeker kunnen.’

samenwerking

participatie

ontschotting

deelraad Vrije tijd

Verhaal

Hoe meer je elkaar tegenkomt, hoe beter je elkaar kunt versterken

LINDA VAN ASSCHE & JAN VAN DE BROECK

Deelraad Vrije tijd

Ontschotting, samenwerking en participatie vormen de grootste uitdaging voor het culturele veld', vindt Linda Van Assche, voorzitter van de deelraad Vrije tijd. 'Daarom wou ik dit dubbelgesprek samen met Jan Van de Broeck doen: zijn gidsenplatform heeft al enkele inspirerende activiteiten rond die thema's opgezet.

Linda Van Assche is ten volle overtuigd van de grote waarde van vertegenwoordiging, organisatie en netwerking binnen het culturele veld, en al helemaal binnen het verenigingsleven. Tegelijk stuit ze ook al sinds haar eerste dagen in dat veld op muren en schotten. 'Dat is jammer', vindt ze. Van Assche richtte de vereniging Solodair op toen ze als alleenstaande moeder van rond de 40 op zoek was naar personen met een vergelijkbare gezinsituatie. Het leek haar fijn om met zo'n groep allerhande activiteiten op te zetten. 'We zijn een vereniging voor singles, maar niet gericht op dating. We doen culturele activiteiten, maar gaan evengoed badmintonnen. Vallen wij dan onder de noemer welzijn, sport, cultuur, nog wat anders?' Na wat wikken en wegen vinkte cultuur voor Solodair toch de meeste vakjes aan, dus sloot ze zich bij de Cultuurraad aan.

KANSEN OVER SCHOTTEN HEEN

De sectorgebonden indeling staat vaak ook vlotte netwerking en verbinding in de weg. Ondanks het typerende Leuvense model van samenwerking hebben de deelraden Vrije tijd, Vorming, Amateurkunsten, Erfgoed en Kunsten elkaar toch nog te weinig op de radar. En dan zijn er nog de sociaal-culturele verenigingen en organisaties die niet bij de Cultuurraad zijn aangesloten, én verenigingen uit aangrenzende sectoren. Linda Van Assche: 'Veel verenigingen hebben heel wat gemeen, of ze nu in essentie bekommerd zijn om milieu, welzijn of toegankelijkheid, en of ze zichzelf

nu sportief, cultureel, etnisch-divers of nog anders noemen: breng ze bij elkaar en je ziet de mogelijkheden zo verschijnen! Toch werken ze amper samen, want ze kennen elkaar niet, komen elkaar niet tegen.' Structureel is dat een gevolg van de stedelijke opsplitsing in verschillende diensten, met verschillende (subsidie)reglementen en voorwaarden. 'Ik begrijp waar die opdeling vandaan komt, en dat je het geheel werkbaar moet houden. Toch schuilen daar gemiste kansen, en zou een vereenvoudiging op dat vlak voor veel verenigingen soelaas brengen. Hoe meer je elkaar tegenkomt, hoe beter je elkaar kunt versterken.'

Jan Van de Broeck: 'Ik vind het belangrijk om met een organisatie als Lots of Leuven een brede maatschappelijke boodschap uit te dragen: "Wij hebben oog voor u, iedereen is welkom." Daarom promoot het platform niet enkel praktische samenwerking onder de aangesloten gidsen. Het zocht ook toenaadering tot buurtwerkingen, CVO's of De RuimteVaart, een Leuvense organisatie die zich inzet voor een wereld zonder armoede en uitsluiting. 'Ik neem bijvoorbeeld een groep nieuwkomers mee de stad in, als deel van hun lessen Nederlands aan het CVO. Voor mezelf was dat in het begin een mooie uitdaging. Als jij tegen een groep nieuwkomers uit een heel andere cultuur in moeilijke bewoondingen begint over het gotische stadhuis, ben je ze snel kwijt. Het gaat erom dat ze de stad waar ze nog maar pas wonen leren kennen. Ik wil ze er vooral welkom heten en laten proeven van de mogelijkheden.'

“ *Veel verenigingen hebben heel wat gemeen, of ze nu in essentie bekommerd zijn om milieu, welzijn of toegankelijkheid, en of ze zichzelf nu sportief, cultureel, etnisch-divers of nog anders noemen: breng ze bij elkaar en je ziet de mogelijkheden zo verschijnen!* ”

verbinding

infrastructuur

samenwerking

Wat brengt de toekomst? De opeenvolgende crisissen van de afgelopen jaren hebben nog maar eens aangetoond dat exacte voorspellingen onmogelijk zijn. 'Maar ze hebben evengoed bewezen dat het culturele veld in Leuven weerbaar is, en dat er veel goodwill en bereidwilligheid leeft bij de stad', vindt Mario Vanhaeren, voorzitter van de deelraad Amateurkunsten. Een prima combinatie om ambities en uitdagingen mee aan te pakken.

Verhaal

De opeenvolgende crisissen hebben bewezen dat cultuur weerbaar is

toekomst

MARIO VANHAEREN & HADRIEN BAUDOT

Deelraad Amateurkunsten

Er staat de komende jaren heel wat op de Leuvense culturele agenda. De prestigieuze podiumkunstensite komt eraan in 2028. Leuven dingt mee naar de titel van Europese Culturele Hoofdstad in 2030. In 2025 viert de universiteit haar 600ste verjaardag. In datzelfde jaar wordt de Abdij van Vlierbeek 900 jaar en de Koninklijke Harmonie Volharding 100. ‘En dat zijn niet de enige feestelijke momenten op de kalender’, benadrukt Mario Vanhaeren, die zich al jaren inzet voor Harmonie Volharding in Kessel-Lo. ‘Er zijn heel wat organisaties en verenigingen die de komende jaren allerlei te vieren hebben. We moeten ervoor zorgen dat iedereen die aan cultuur doet in Leuven een volwaardige plek op die kalender krijgt en kan meespreken over de koers die de cultuur en de stad willen varen.’

‘Cultuur heeft een grote impact op een stad’, beaamt ook Hadrien Baudot van theatergezelschap Trivial Muffins. ‘Ze zorgt ervoor dat mensen naar je stad komen en er graag wonen.’ In Leuven is dat dubbel troef. Vanhaeren: ‘We kunnen het onvoorstelbare culturele kapitaal van deze stad moeilijk overschatten. Leuven is behapbaar, heeft een jonge, hoogopgeleide en cultureel geïnteresseerde bevolking, en kent het rijkste verenigingsleven van het land. We kunnen ze op alle mogelijke manieren laten schitteren.’

Vanhaeren en Baudot zetten zich niet enkel in voor hun eigen verenigingen. Ze vertegenwoordigen die ook binnen de deelraad Amateurkunsten. Ze doen dat gepassioneerd, overtuigd en constructief. Samenwerking en infrastructuur noemen ze de belangrijkste ambities én uitdagingen voor de cultuur in Leuven. ‘Toen ik me 6 jaar geleden bij de deelraad aansloot, waren er een 80 amateurverenigingen bij. Nu zijn er 123’, zegt Hadrien Baudot. ‘Het toont aan hoe rijk en bruisend de cultuur in Leuven is. Maar het succes heeft ook een keerzijde.’

UITDAGING: INFRASTRUCTUUR

Er bestaat al lang een tekort aan culturele infrastructuur en het bijkomende aanbod beent de groei van de sector niet bij. Mario Vanhaeren: ‘De nieuwe podiumkunstensite zal Leuven prestige brengen en dat verdient deze stad. Maar voor verenigingen en amateurgezelschappen is ze minder geschikt.’ Er zijn in het verleden zalen en lokalen weggefallen. Er kwamen er ook bij en er staan er nog op stapel. ‘Maar veel van de extra infrastructuur is slechts tijdelijk of wordt niet volledig voor cultuur geclaimd’, haalt Hadrien Baudot aan. ‘Met een permanente invulling geef je verenigingen en organisaties meer perspectief.’

Ook het dossier rond het ruimtedeelplatform heeft volgens hen een nieuwe adem nodig. 'Het is een prachtig initiatief, ambitieus en beloftevol in opzet en realistisch om uit te voeren', pleit Vanhaeren. 'Niet enkel bestaande culturele infrastructuur zou op dat digitale platform een plek kunnen krijgen. Iemand die in zijn bedrijf of organisatie een lokaal ter beschikking wil stellen, kan dat daar ook laten weten.' Baudot: 'Tel daar nog bij hoeveel zalen en lokalen er 's avonds leeg staan in scholen en de universiteit. Er valt nog heel wat winst te halen.'

AMBITIE: SAMENWERKING NOG VERSTERKEN

'Dankzij kruisbestuiving en samenwerking kun je meer realiseren. Daar geloof ik rotsvast in', zegt Mario Vanhaeren. 'Als je met een andere vereniging samenwerkt, krijg je al snel een fris concept voor een voorstelling én een nieuw publiek in je zaal.' Zo sloegen Trivial Muffins en de Harmonie in 2016 de handen in elkaar voor de productie *A Man for all Seasons*. De voorstelling sloot aan bij het stadsfestival Utopia en paste binnen het programma van Amateurama. In de Schouwburg voelden de acteurs zich gedragen door 70 muzikanten.

'Samenwerken is niet altijd gemakkelijk. Het vraagt veel inzet en je moet bereid zijn uit je comfortzone te treden', vindt Vanhaeren. 'Elke partner moet er ook zijn plek in vinden, de inbreng moet evenwichtig zijn. Als een koor maar drie korte liedjes mag zingen in een avondvullend stuk, loont het de moeite niet.'

De laatste jaren neemt ook de kruisbestuiving tussen het amateurcircuit en de professionele kunsten in Leuven toe. Het is een trend die ook Mario Vanhaeren toejuicht: 'Zo heeft een gelegenheidsorkest uit onze Harmonie in de tragikomedie *Stille Nacht* van het professionele gezelschap Max Last gespeeld. Dat soort toenaderingen zie je inderdaad ontstaan. Het is een work-in-progress, maar je merkt aan alles dat het wederzijdse respect toeneemt en dat elk nieuw initiatief weer inspiratie biedt voor anderen.'

In een initiatief als Amateurama 2.0 zien Baudot en Vanhaeren eveneens toenemende samenwerkingskansen. 'Doordat het programma van Amateurama niet meer vast zit aan enkele vaste dagen op een jaar, heb je meer ruimte om al eens naar andere verenigingen te gaan kijken. Dat schept mogelijkheden: je leert elkaar kennen. Verenigingen kunnen voor hun Amateurama 2.0-projecten bovendien

coaching krijgen van professionelen, wat ook weer verbinding in de hand werkt.'

Zichtbaarheid is een cruciaal aspect van samenwerking. Pas wanneer je elkaar tegenkomt, kan een gezamenlijk idee ontstaan. 'Dat voordeel heeft een harmonie', besluit Vanhaeren. 'Het zit in ons DNA om de straat op te gaan en in het openbaar te

spelen, en dat rendeert altijd. Zo liet beiaardier Luc Rombouts recent verstaan dat hij graag eens samen met een harmonie zou spelen. Dat gebeurt niet als je nooit uit je eigen lokaal komt. Je moet naar buiten, zichtbaar zijn en inspireren. Daar moet je als vereniging bewust in investeren.'

“ *We kunnen het onvoorstelbare culturele kapitaal van deze stad moeilijk overschatten. Leuven is behapbaar, heeft een jonge, hoogopgeleide en cultureel geïnteresseerde bevolking, en kent het rijkste verenigingsleven van het land. We kunnen ze op alle mogelijke manieren laten schitteren.* ”

Mozart - Trivial Muffins &
Harmonie Volharding

Breed, divers, complex

Een blik op nu: rijkdom, verbinding en samenwerking

De Leuvense Cultuurraad is een stevig verankerd netwerk en daardoor een belangrijke speler binnen het lokale culturele veld. Maar zoals reeds aangehaald, gaat de rijkdom en diversiteit van de Leuvense cultuur de laatste jaren almaar verder en breder.

Het veld evolueert, zoals de maatschappij evolueert. Historisch gegroeide structuren vragen vaak wat meer tijd om zich aan zulke evoluties aan te passen. Niet elke Leuvense culturele speler voelt zich bijvoorbeeld aangesproken door de structuur van de Cultuurraad van vandaag. Ze vinden zich niet in de voorwaarden en reglementen, of bedanken vriendelijk voor de traditionele vergadercultuur. Velen voelen zich ook gewoon niet passen in de klassieke opdeling in subsectoren.

Ook de Cultuurraad zelf voelt die verandering aan en stelt de laatste tijd dus zijn eigen structuur kritisch in vraag. Het adviesorgaan twijfelt niet aan het nut van zijn werking, maar plaatst vraagtekens bij de indeling ervan. Daarom onderzoekt de Cultuurkoepel ernstig de mogelijkheden van een breed Leuvense cultureel netwerk, waarbij elk individu of elke groep die zich om cultuur in Leuven bekommert kan aansluiten. Het zou gaan om een autonoom en actiegericht netwerk dat van onderuit handen en voeten geeft aan alle frisse en veelbelovende ideeën die uit de vruchtbare voedingsbodem van het culturele veld ontspruiten. Zo wil het netwerk direct en dynamisch tegemoetkomen aan alle evoluties en ambities die binnen de sector spelen, los van voorwaarden, voorschriften en structuren. De initiatiefnemers zijn ervan overtuigd dat het netwerk in die nieuwe hoedanigheid ook beter zal kunnen inspelen op de uitdagingen waar de ruime sector voorstaat.

Ongetwijfeld hoor je snel meer en meer concreet over de precieze invulling van dat netwerk. Maar met die idee alvast in het achterhoofd bekijken we hieronder aandachtig wat vandaag al is. We rafelen de complexe samenstelling van de Leuvense cultuur voorzichtig uit elkaar.

WIE IN WELK HOK?

Heel wat verenigingen en organisaties hebben vandaag een werking die zich over de grenzen van de traditionele subsectoren, disciplines en indelingen van stadsdiensten uitstrekt. Zijn ze een amateurvereniging, of horen ze thuis bij vorming of vrije tijd? Classificeren we ze als professionele kunstorganisatie of bij het brede veld? Kloppen ze best aan bij een stadsdienst bevoegd voor cultuur, of beter bij die voor jeugd, sport, diversiteit of onderwijs?

Het blijkt hoe langer hoe minder mogelijk om zulke verenigingen in een duidelijk hokje onder te brengen. Maar hoe nodig is dat? Is de onmogelijkheid tot hokjesproppen niet net de kracht van het brede culturele veld? En zelfs de kracht van kunst en cultuur tout court?

In welke vakken horen sociaal-culturele organisaties zoals Avansa, Ferm, Davidsfonds of OKRA thuis? Zij zijn professionele spelers, maar leunen qua werking dicht aan bij het verenigingsleven. Een aantal van hen hebben hun hoofdkwartier in Leuven of minstens een sterk uitgebouwde Leuvense werking. Ze zijn niet per se aangesloten bij de deelraden. Op welke manier kunnen ze nog sterker en actiever betrokken worden bij het culturele netwerk?

Kunsteducatieve organisaties zoals Trill, Bamm!, Matrix, Cirkus in Beweging en WISPER zijn nu aangesloten bij de deelraad Kunsten, maar ze vinden evengoed aansluiting bij het bredere veld. Ze geven jonge creatievelingen zuurstof en de nodige speelruimte. Ze voeden en ondersteunen initiatieven zoals De FactorY of Copper & Light, maar trekken ook projecten als Bazart en AmusezVous. Tegelijk ontstaan nieuwe organisaties zoals Bricol'art en Atelier Kastaar. Ook een aantal theaterge-

“ Is de onmogelijkheid tot hokjesproppen niet net de kracht van het brede culturele veld? En zelfs de kracht van kunst en cultuur tout court?

zelschappen zoals Fernand Speelt, tout petit, collectief verlof, batmat, fABULEUS en dOft hebben een uitgebouwde educatieve werking. Jong Leuven's talent kan zich daardoor dicht bij huis ontwikkelen. Organisaties die werken op het snijvlak van het sociaal-artistieke, zoals Cie Tartaren, De RuimteVaart of De FactorY brengen personen met een kwetsbare achtergrond in

contact met het professionele kunstenveld. Kortom, Leuven is in Vlaanderen spelverdeler binnen de kunsteducatie. Het is geen overdrijving, het is gewoon een feit.

SLAC (deeltijds) en LUCA Lemmens (voltijds) bieden kunst- en muziekopleidingen aan. Opvallend binnen het deeltijds muzikaal onderwijs is de Leuvense rockschool, met veel ruimte voor populaire muziek. Een organisatie als Mithe leert jong en oud dan weer de knepen van het musicalgenre. Onderwijsinstellingen zoals de KU Leuven, UCLL en CVO vinden door hun educatieve doelen eveneens sterk aansluiting bij het culturele veld. En studentenorganisaties zoals LOKO Cultuur en Pangaea nemen evengoed een belangrijke rol op binnen het culturele veld. Tot slot speelt het volwassenenonderwijs een rol in het culturele proces. Het cultuurgeoriënteerde CLT is daarbij een voornaam ankerpunt.

Leuven telt 51 erkende etnisch-diverse organisaties (EDO's), logisch, met meer dan 170 nationaliteiten in de stad. Zij zetten voornamelijk in op interculturele werking en taaleducatie. EDO's zijn vragende partij om nauwer aansluiting te vinden bij de culturele sector. Een mooi voorbeeld is de reus Da Tong van de Chinese organisatie NiHao, waar de typisch Belgische reuzentraditie versmelt met de Chinese cultuur. Andere lovenswaardige initiatieven zijn onder meer het Lerend Netwerk Diversiteit en Inclusie of de community avonden van de dienst diversiteit en gelijke kansen. 'Diversiteit is vanzelfsprekend' lezen we in de landschapstekening Kunsten en dat geldt evenzeer binnen het brede veld. Individuen en groepen zoeken en vinden stap voor stap meer diversiteit, maar toch blijft het ook anno 2023 een belangrijke ambitie en uitdaging.

Dan zijn er nog de vele jongeren- en seniorenorganisaties die culturele activiteiten organiseren. Jongeren drukken hun stempel op het culturele leven in Leuven. Jonge makers zijn aan zet en durven als geen ander over het muurtje te kijken. Initiatieven zoals Platform In de Maak, STELPLAATS, Off the Grid of BAC ART LAB zijn slechts enkele voorbeelden. De seniorenverenigingen zijn op zoek naar meer contacten en samenwerkingen met de sector.

Daarnaast verdienen het UiTnetwerk en de vele buurt- en wijkcomités het zeker ook om vernoemd te worden. Via de UiTPAS krijgen personen die het financieel moeilijk hebben bijkomende korting op cultuur-, sport- en vrijetijdsactiviteiten. De communicatiekanalen van UiT in Leuven geven een extra boost aan de communicatie van grote en kleinere spelers. Initiatieven zoals Kom op voor je Wijk en Buurtcultuur brengen cultuur naar de Leuvense straten. Ook het project Straathistoires van de Erfgoedcel brengt Leuvense burgers bij elkaar rond de geschiedenis van hun wijk of buurt. Tot slot is Leuven ook de thuisbasis voor heel wat creatieve bedrijven en makers.

Al deze namen – is het plaatje ooit volledig? – maken deel uit van de brede culturele ruimte. De rijkdom is verbluffend, de ogenschijnlijke chaos houdt grote waarde in. Tegelijk zorgt die wirwar aan veelheid en verscheidenheid ervoor dat niet alle culturele spelers elkaar al haarscherp op de radar hebben. Veel actoren, de deelraden inclusief, hebben daarom de ambitie om het culturele netwerk in de toekomst te verstevigen, los van indelingen en schotten. De uitgebreide expertise en samenwerkingsmogelijkheden zijn legio. Het komt er vooral op aan om er op de juiste manier vorm aan te geven.

Samenwerking troef

Een blik op nu: rijkdom, verbinding en samenwerking

Minder schotten, meer netwerk, meer flexibiliteit: in de almaar veranderende maatschappij van vandaag en het daarbinnen voortdurend bewegende landschap van de cultuur is het de logica zelve. Wie inzet op samenwerking en verbinding kijkt vanzelf over de muren van de eigen werking, de eigen (sub)sector en de eigen discipline heen.

Want laat ons wel wezen: in een complex en vertakt veld als dat van de Leuvense culturele sector liggen kansen voor het grijpen. Opvallend veel Leuvense organisaties en verenigingen hebben daar al jaren oog voor, en laten samenwerking floreren. Ze zoeken aansluiting op elke plek waar ze aansluiting denken te vinden en worden van de weeromstuit prototypes voor de diversiteit en verbinding binnen het culturele veld. Het zit in het Leuvense DNA. De bestaande connecties en projecten tussen het brede culturele veld en de kunsten- en erfgoedsector zijn dan ook talrijk. Amateurama 2.0 is een samenwerkingsprogramma voor de podiumkunsten en de beeldende kunsten tussen professionele kunstspelers en amateurkunstverenigingen. EXPO Leuven en Kunstroute geven dan weer een platform aan beeldende kunstenaars. De jaarlijkse Erfgoeddag geeft ook niet-professionele erfgoedorganisaties de kans om hun werking te tonen aan het brede publiek. Het Leuvense verenigingsleven was in 2021 met het participatieve traject The Living Room ook nauw betrokken bij het stadsfestival KNAL!. Jonge makers toonden hun talenten binnen hetzelfde festival met Fringe. Het volgende stadsfestival in 2023 over Bouts zoekt opnieuw de samenwerking op. Een initiatief als Vormidabel liet het publiek in 2019 voor het eerst proeven van het uitgebreide Leuvense vormingsaanbod en ziet toekomst in een uitbreiding van het evenement over sectoren heen. In 2022 waren Leuvense amateurkoren zeer sterk vertegenwoordigd op het internationale korenfestival Leuven Bekoort.

“ *Het sociale belang van het verenigingsleven hoeft niet te onderstrepen. Dat onderstreept zichzelf. Je komt samen met vrienden, leert nieuwe mensen kennen, en dat gewoon in je eigen buurt.* ”

JAN VERMEIR

Dansbaar

DANSVLOER

Een groots opgezette samenwerking die niet onvermeld mag blijven, is Dansvloer. In Leuven doen meer dan 8000 mensen op de een of andere manier aan dans. Van klassiek ballet over stijldans of salsa tot hiphop: de disciplines lopen ver uiteen, de werkingen en organisaties evenzeer. Er zijn scholen, cursussen en compagnies, de ene groep is aangesloten bij de Cultuurraad, een volgende voelt zich beter thuis bij de Sportraad. Hoe breng je zo'n verscheidenheid samen?

Vzw Dansvloer formuleerde een antwoord. Aan de tweede editie van het gelijknamige festival in oktober 2022 namen 31 dansgroepen uit Groot-Leuven deel. Samen brachten die 876 dansers naar het podium van de schouwburg, voor meer dan 2000 toeschouwers. 'Zo krijg je ook groepen op je podium die anders weinig of geen podiumkansen krijgen', vertelt Stéphanie Jager, een van de oprichters van Dansvloer, die ook zelf aanwezig was met haar dansschool Danserie, naast andere spelers zoals Danscentrum Aike Raes, Sporty Danst, DC Pole, Lemmensinstituut,

Body Expressive, Danstuin of de Leuvense Balletakademie. 'Ook de linedancers van The PumpedBoots deden bijvoorbeeld mee. Linedance is geen discipline die je vaak op een podium ziet, en nu gebeurde dat wel. Het was prachtig om die veelheid en diversiteit bij elkaar te zien, een waardevolle kruisbestuiving.'

“ **Cultuur maakt van mensen betere mensen. Het is het bindweefsel van een maatschappij.**

MARIO VANHAEREN

VOOR LOGISTIEK, KRUISBESTUIVING EN PROFESSIONALISERING

Vaak gaat samenwerken binnen het culturele veld vooral over krachten bundelen, logistieke afspraken, zichtbaarheid oogsten of kruisbestuiving over sectoren en disciplines heen. Denk al gewoon aan verenigingen die lokalen en dus kosten delen: simpel, maar efficiënt. Atelier13 Kunstcollectief, een van de verenigingen die zo dadelijk nog aan het woord komen, bundelt de (financiële) krachten om atelier-ruimte te huren, maar ontdekt nog talloze andere voordelen aan de samenwerking. Dit soort initiatieven kreeg in oktober 2022 een extra zetje. Culturele organisaties gingen in gesprek met etnisch-diverse organisaties tijdens een community-avond van de dienst diversiteit en gelijke kansen. De avond leidde al meteen tot concrete resultaten: twee organisaties vonden er elkaar en besloten samen een ruime zaal aan de Vaart te delen. En wat te denken van een avond waarin Vlaamse en Nepalese poëzie, muziek en dans elkaar ontmoeten en versterken? De samenwerkende partners lenen bij elkaar specifieke expertise, een sfeer, een even- of tegengewicht, iets wat ze in de eigen rangen niet voorhanden hebben.

Binnen disciplines leidt samenwerking dan weer vaak tot meer professionalisering.

Zo ontwikkelde Straatrijk een start to teach-programma: experts coachen er jongeren die graag zouden lesgeven in breaking. Een kleine vereniging zoals Carpevento zoekt contact met andere groeperingen voor vendelkunst. Cirkus in Beweging deelt haar expertise als oudste en grootste circusschool van het land nationaal én internationaal. Eén en ander leidde ook tot de oprichting van CIRKLABO, een laboratorium voor de ontwikkeling van de circus kunsten, dat zich onder de vleugels van 30CC ontplooit. De inspirerende voorbeelden zijn legio. Ook in de vele gesprekken en getuigenissen die je in deze landschapstekening vindt, komen ze volop bovendien.

Toch zien veel spelers ook hoe het in de toekomst nog beter kan door gericht en daadkrachtig uitdagingen aan te gaan en ambities en dromen om te zetten in realiteit. 'Wanneer we naar de toekomst kijken en naar de manier waarop we ons met zijn allen in het cultuurlandschap organiseren, moet het daarom ook zeker gaan over hoe we die onderlinge verbinding nog optimaler kunnen maken', zegt ook Alexandra Meijer, voorzitter van de Leuvense Cultuurkoepel en algemeen coördinator van de kunsteducatieve organisatie WISPER. 'Verbinding maken, uitwisselen en samenwerken is een mooi principe, maar niet vanzelfsprekend. We moeten oog blijven hebben voor wie nog uit de boot valt, bestaande structuren in vraag durven te stellen, ze overstijgen of zelfs loslaten. Het is zeker zo dat er al veel verbinding bestaat in Leuven. Binnen de verschillende verenigingen gebeurt er echt heel veel op dat vlak. Maar er zijn nog stappen te zetten. Het netwerk moet nog hechter en ruimer, we moeten nog veel meer uit onze hokken en bubbels komen.'

“ **Verbinding maken, uitwisselen en samenwerken is een mooi principe, maar niet vanzelfsprekend. We moeten oog blijven hebben voor wie nog uit de boot valt, bestaande structuren in vraag durven te stellen, ze overstijgen of zelfs loslaten.**

ALEXANDRA MEIJER

Unbreakable

Dansbaar

Verhaal

Ik geloof sterk in het belang van een community

STÉPHANIE JAGER

over Straatrijk en urbancultuur

● verjonging

Hoe maak je jongeren warm voor je werking? Hoe ontstaat een community van gelijkgezinden? Vzw Straatrijk leek er een patent op te hebben, tot corona stokken in de wielen stak. 'We beginnen de oefening van voor af aan en hopen dat het WK Breaking een brug zal slaan.'

‘Straatrijk is ontstaan vanuit een nood bij de Leuvense jeugd om iets te doen rond breaking en urbancultuur’, vertelt Stéphanie Jager, een van de trekkers van de vzw. ‘Samen met Vleugel F, het jeugdcentrum van de stad, organiseerden ze een hiphopcafé, waar jongeren samenkwamen voor hiphop, breaking, scratching...’

Het initiatief sprong tot ver buiten de stad in het oog. Al snel werd de vzw gevraagd voor workshops, vakantiecampen en evenementen in heel Vlaanderen en Brussel. ‘We waren betrokken bij het festival rond dans en urbancultuur Half Oogst, we werkten samen met het breaking festival Unbreakable, er kwam een samenwerking rond battles met STUK...’

Vlak voor corona stond het behoorlijk op punt. Maar toen eindelijk alles weer kon, leek het of we een hele generatie jongeren kwijt waren.’

BOTTOM-UP

Breaking is per definitie bottom-up. ‘Het gaat in se om jongeren die samenkomen op straat, muziek opzetten en dansen. De motivatie moet vanuit henzelf komen. Je kunt niet zeggen: “Hier is de community, kom er maar bij!” Wellicht daarom kwam de coronacrisis zo hard aan in de urbancultuur. ‘Toen we in het voorjaar van 2022 eindelijk weer Leuven B-King battles konden organiseren in STUK, kwamen er vooral kinderen tussen 6 en 12 op af. Een deel van de groep 12- tot 18-jarigen is dus gewoon uit de community verdwenen.’

Niet alles is zomaar de schuld van corona. De hele maatschappij verandert, en daarmee ook de manier waarop mensen zich engageren. ‘Wij wilden vroeger gewoon dansen en grepen daarvoor elke gelegenheid aan. Jongeren van vandaag hebben erg drukke agenda’s en plukken graag uit verschillende mogelijkheden. Daarom maak je ze niet zo snel warm voor een langdurig of diepgaand engagement.’

COMMUNITY HEROPBOUWEN

Het is de grootste uitdaging voor Straatrijk de komende tijd: ‘Hoe brengen we weer jongeren samen? Hoe krijgen we onze sterke community terug? We hopen dat het WK Breaking in september 2023 er een brug voor kan zijn’, zegt Stéphanie Jager. ‘Sinds kort is er een hiphop-aanjager in Leuven, die nu onderzoekt hoe we breaking, hiphop en urban weer dichterbij de kinderen en jongeren kunnen brengen. Sowieso zullen battles een rol blijven spelen. Het is een simpele, laagdrempelige formule, waar vrij vlot enthousiasme voor ontstaat.’

De urban-community krabbelt weer overeind, daarvan is Stéphanie Jager overtuigd. ‘Ik geloof heel sterk in het belang van een community. Het is zo cruciaal voor een mens om deel uit te maken van een bepaalde groep... of het nu om een dansschool gaat, een initiatief als Straatrijk of een ander type vereniging maakt niet uit. Als je die basis maar hebt.’

“ *Het is cruciaal voor een mens om deel uit te maken van een bepaalde groep... of het nu om een dansschool gaat, een initiatief als Straatrijk of een ander type vereniging maakt niet uit. Als je die basis maar hebt.* ”

engagement

community

jeugd

Verhaal

Vendelkunst: een oude traditie kan perfect hedendaags zijn

LUDO SCHODTS

Voorzitter Carpevento

Hoe maak je nieuwe en jonge mensen warm voor een activiteit met een stoffig imago? Heel simpel, vindt Ludo Schodts van vendelkunstgroep Carpevento: je blaast het stof eraf en toont hoe tof het is wat je doet.

vendelkunst

Vendelen is jongleren met vlaggen op muziek. ‘Als tiener vond ik het al fantastisch om te zien’, vertelt Ludo Schodts. ‘Ik speel geen instrument en zing niet, maar vendelen biedt mij de kans om toch met muziek bezig te zijn. Misschien school daar de aantrekkingskracht.’ Op volwassen leeftijd sloot hij zich aan bij een volkskunstgroep. ‘In 2003 besloten we met enkele leden op eigen benen te gaan staan. We wilden meer kansen om te vendelen, en wilden meer dan volksmuziek alleen.’ Van een handvol vendeliers groeide Carpevento uit tot een groep van ongeveer 30. Toch blijft het aantal leden een constante bekommernis. ‘Het gaat in cycli’, zegt Ludo Schodts. ‘Een jaar of 20 geleden kende de volkskunst een hype, dankzij de toen populaire Boombals.’ Daarna nam de algemene interesse weer af, maar Carpevento bleef vrij vlot vernieuwen, tot corona het ledenbestand een knauw gaf. ‘Er zijn andere vendelgroepen in Vlaanderen die moeite hebben om te overleven. In vergelijking daarmee doen wij het goed. Van veel van onze leden zou ik met mijn 56 gerust de vader kunnen zijn’, lacht Schodts. ‘Zoals onze groep nu is, kan hij gerust nog 20 jaar mee. Maar een beetje vernieuwing kan nooit kwaad: elke vereniging kan jong bloed gebruiken.’

TRADITIE IN MODERN JASJE

De publieke opinie is niet altijd lief voor de vendelkunst. Ludo Schodts vindt dat meer dan jammer. ‘Vendelen heeft niets met politiek te maken, maar wordt vaak wel in die hoek geduwd. Met Carpevento tonen we wat vendelkunst wél allemaal kan zijn.’

“ *Naar buiten gaan, tonen wat je groep in zijn mars heeft, en dan de mond-tot-mond-reclame zijn gang laten gaan: dat werkt het best.* ”

‘Het is belangrijk om oude tradities in ere te houden. Vendelkunst is er bij uitstek zo één’, vindt Schodts. ‘Er zijn maar weinig vendelgroepen zoals Carpevento (als zelfstandige groep of als onderdeel van een dans- of turnvereniging) die zich specifiek toeleggen op vendelen. Vendelgroepen vind je bijna uitsluitend in Vlaanderen. Je hebt er nog enkele in Wallonië, Nederland en Frankrijk, maar bitter weinig. In Duitsland en Italië weer meer, maar daar vendelen ze dan veelal tot uitsluitend met kleinere vlaggen en gebruiken ze ook een andere soort vendelstok. Vendelen is echt immaterieel erfgoed in en voor Vlaanderen. Maar het is niet omdat je met tradities en erfgoed bezig bent, dat je niet met je tijd mee kunt gaan. Behalve op oude volksmuziek vendelen wij daarom ook op hedendaagse pop. Daarmee bereik je sneller een jong publiek en voorkom je dat je verstrikt raakt in een enge definitie van je kunst.’

Behalve intern evolueren is het ook belangrijk om zichtbaar te zijn. Anders zal niemand je vereniging ontdekken. ‘Advertenties plaatsen heeft weinig zin. De mensen moeten je bezig zien. Daarom doen wij bijvoorbeeld elk jaar mee aan de Leuvense paasfeesten. Naar buiten gaan, tonen wat je groep in zijn mars heeft, en dan de mond-tot-mond-reclame zijn gang laten gaan: dat werkt het best.’

collectief

beeldende kunst

onderwijs

Verhaal

Wat na de vorming?

JOHAN BAERT

Kunstenaar Atelier13 Kunstcollectief

Atelier13 Kunstcollectief ontstond in 2018 op initiatief van enkele oud-studenten van het SLAC. Jarenlang waren de ateliers van de academie hun vaste stek. Zodra ze hun welverdiende diploma in handen hadden, viel ook hun creatieve ruimte weg. 'Wat nu?' vroegen ze zich af. Met Atelier13 Kunstcollectief creëerden ze hun eigen antwoord.

‘We ‘dreigden’ inderdaad af te studeren’, lacht Johan Baert, een van de oprichters van het Kunstcollectief. ‘Voor veel SLAC-studenten is het diploma een kantelmoment. Ook wij wilden blijven schilderen. Maar om dat waar te maken, heb je een stimulans nodig, en een atelier.’ Op de privémarkt huren is duur, en al helemaal voor niet-professionele kunstenaars. ‘We besloten de handen in elkaar te slaan en op zoek te gaan naar een gezamenlijke atelierplek.’

TIJDELIJKE INFRASTRUCTUUR

Na wat zoeken kon de groep in de Engelenburcht in Tildonk terecht. ‘Die stond leeg voor restauratie’, vertelt Johan Baert. ‘Maar omdat het een beschermd gebouw is, wordt het een werk van lange adem. Vandaar dat wij er drie jaar lang twee ruimtes van Ferm konden gebruiken.’ Toen het einde van die termijn naderde, vond de groep nieuw onderkomen op de Scheutsite in Kessel-Lo: ‘Ook daar konden we twee ruimtes huren, maar ook daar slechts voor drie jaar. Zodra de Scheutsite geregeld was, kregen we het nieuws dat we in Tildonk toch langer konden blijven.’ Omdat Atelier13 intussen zo’n succes kende dat de groep een wachlijst had, beslisten ze op twee locaties door te gaan.

“ *We besloten de handen in elkaar te slaan en op zoek te gaan naar een gezamenlijke atelierplek.* ”

PERMANENTE STIMULANS

‘Het grootste voordeel aan Atelier13? Simpel: we blijven werken. Te veel mensen haken wat af wanneer ze afgestudeerd zijn aan het SLAC, want in je eentje doorgaan is niet altijd gemakkelijk. Nu spreken we gezamenlijke werktijden af. We treffen elkaar, overleggen, geven elkaar feedback, gaan geregeld samen iets eten of drinken, of we bezoeken samen een tentoonstelling. Zo stimuleer je elkaar om creatief bezig te blijven.’

Atelier13 Kunstcollectief neemt deel aan Amateurama 2.0. ‘Zo kunnen we samen met andere organisaties voor beeldende kunsten tentoonstellingen opzetten en deelnemen aan de stadsfestivals.’ Intern organiseert het collectief af en toe een artistieke workshop. Dan komt een professionele kunstenaar de leden bijvoorbeeld iets bijbrengen over anatomisch tekenen of kleurgebruik. ‘Of iemand kwam ons leren hoe we ons werk het best kunnen fotograferen. Allemaal interessante extra vaardigheden.’

INSPIRATIE VAN ELDERS

Johan Baert woont al jaren in Leuven, maar komt oorspronkelijk uit Sint-Niklaas. ‘Jaren geleden is men daar met Vrije ateliers gestart, specifiek om afgestudeerden van de academie de kans te geven om bezig te blijven. Toen we met ons groepje pas afgestudeerden op een gezamenlijk initiatief zaten te broeden, inspireerde dat model meteen. Mij persoonlijk brengt het collectief niet alleen de atelierruimte en de motivatie om te blijven schilderen. Het gaat hem evenzeer om de sociale contacten, die inherent zijn aan culturele bezigheden. Ik ben ook altijd uitgever geweest, dus ben het gewend om allerlei te organiseren en in stand te houden. Ook dat ei kan ik in onze groep kwijt.’

zelforganisatie

infrastructuur

samenwerking

Verhaal

Je plant een zaadje,
en dat gaat al snel zijn
eigen leven leiden

ANNELIES CLAESSENS

Zakelijk coördinator van Cirkus in Beweging

circus

bottom-up

zichtbaarheid

UiTPAS

samenwerking

Cirkus in Beweging is sinds 1990 een vaste waarde in Leuven. Van een klein, plaatselijk initiatief groeide de organisatie uit tot de grootste circusschool van België: de culturele humuslaag op volle kracht.

laagdrempelig

Circus heeft een lage drempel en een hoge zichtbaarheid. Daarin schuilt hem volgens zakelijk coördinator Annelies Claessens het grote succes van Cirkus in Beweging. ‘We zijn heel aanwezig in het straatbeeld. Ik denk dat elke Leuvenaar ons al wel eens ergens heeft gezien. Laagdrempeligheid is eigen aan circus. Iedereen kan er zijn weg in vinden.’ Of je nu krachttoeren kunt doen in de luchtacrobatie of je begint voorzichtig te jongleren door een flinterdun sjaaltje op te werpen en weer te vangen, het valt allemaal onder de noemer ‘circus’. ‘Onze jongste deelnemer is 3 en de oudste 71, dus ook leeftijd is geen obstakel. Iedereen heeft een talent en geld mag geen issue zijn. Dat zijn twee belangrijke stelregels bij ons. Daarom zijn initiatieven zoals de UitPAS en partnerschappen met de buurtwerkingen voor ons ook zo belangrijk. Afgelopen zomer organiseerden we een internationaal jeugdfestival met workshops en voorstellingen. Buurtwerkingen, zoals Fabota en Kettekeet, konden komen kijken of meedoen voor 2 euro per kind. Bij onze wekelijkse lessen hebben we de regel dat iedereen twee keer mag proberen voor we inschrijvingsgeld vragen. Dat zorgt voor veel organiseren en schuiven in het begin van het schooljaar, maar we vinden het te belangrijk om het anders te doen.’

GAAT NIET BESTAAT NIET

Cirkus in Beweging heeft in de loop der jaren duizenden kinderen en volwassenen op het spoor van circus gebracht. Heel wat oorspronkelijke deelnemers aan workshops en ateliers groeiden ook uit tot circusprofessionals. Op dit ogenblik geeft de organisatie zo’n 80 wekelijkse lessen. Daarbovenop komen een 450 workshops en 120 animaties per jaar.

‘Zo komen we aan 120 mensen die we op de een of andere manier betalen, waarvan 15 werknemers: een behoorlijke KMO’, lacht Annelies Claessens. En het is allemaal gegroeid vanuit dat ene kleine zaadje dat Rika Taeymans in 1990 in Leuvense bodem plantte. ‘Nadat ze enkele jaren in Londen had gewerkt, wilde ze graag in eigen stad aan de slag met circomotoriek voor kleuters, een uitvinding

van haar. Rika liet de dingen graag organisch groeien: ze zei ja op alles wat op haar pad kwam. “Ga niet bestaat niet”, is nog altijd een belangrijk motto bij Cirkus in Beweging. Alleen zijn we nu in een stadium aanbeland waarin we verplicht zijn keuzes te maken. We zijn te groot geworden om nog echt op elke vraag in te gaan.’

ORGANISCH EN SAMEN

‘Een tweede grote kracht van Rika was dat ze zich altijd goed wist te omringen met mensen die de juiste competentie op de juiste plek binnenbrachten. Zo groeiden ook almaar meer samenwerkingsverbanden. Er kwam een werking voor volwassenen met een beperking, maar evengoed zocht ze partners bij bedrijven: wanneer Ikea een nieuwe vestiging opende, verzorgden onze steltlopers een week lang de animatie. Het ging er in de eerste decennia niet altijd even planmatig aan toe bij Cirkus in Beweging, maar het is wel net daardoor dat we uitgegroeid zijn tot waar we vandaag staan.’

“ *Laagdrempeligheid is eigen aan circus. Iedereen kan er zijn weg in vinden. Onze jongste deelnemer is 3 en de oudste 71, dus ook leeftijd is geen obstakel.* ”

Samenwerking blijft een speerpunt en groeit nog steeds vooral van onderuit. ‘Vaak komen lesgevers met een idee, en daar gaan we dan graag op in’, legt Annelies Claessens uit. ‘Zo wou een van onze docenten graag een format rond circus en wetenschap. Logisch, eigenlijk, want circus is pure fysica: hoe werkt een diablo, waarom val je niet meteen van je eenwieler af? Voor de uitwerking sloten we een samenwerking met de KU Leuven. Zo gaat het meestal: er wordt ergens een zaadje geplant, dat al snel zijn eigen leven gaat leiden.’

3

Wat brengt de toekomst? Op naar 2035

In wat voorafging schetsten we een beeld van het Leuvense culturele universum aan de hand van verhalen, feiten en een handjevol cijfers. We zochten de rode draden in de chaos en vonden de rijkdom van het veld. We speurden naar vruchtbare samenwerkingen en onderlinge verbondenheid, dé kracht van die wonderlijk diverse culturele voedingsbodem waar Leuven zo terecht trots op is. We lichtten vooral veel sprekende voorbeelden uit die humuslaag, want inspireren en geïnspireerd worden is misschien wel een van de allergrootste krachten van cultuur.

De culturele sector zou zichzelf echter niet zijn als hij niet ook vooruitblikte: wat nu? Hoe kunnen we verder, hoe maken we het enorme culturele kapitaal van Leuven nog beter? Wat zijn de wensen, de ambities, de dromen? Waar liggen kansen, welke uitdagingen gaan we samen aan? Een constructief-kritische blik: cultuur kan niet zonder.

Dromen, ambities, kansen en uitdagingen

Wat brengt de toekomst? Op naar 2035

De kracht van cultuur, we geloven er rotsvast in. We zien die kracht immers dagelijks aan het werk in onze stad. Net daarom wil het brede culturele veld van Leuven uitdagingen aangaan, kansen grijpen en dromen en ambities waarmaken. Zo wordt cultuur nog meer de humuslaag of voedingsbodem die een samenleving vol tot bloei kan laten komen. Samen cultuur maken, is immers samen stad maken, samen maatschappij maken.

De komende jaren staat er heel wat cultureels op touw in Leuven. In 2023 vieren we Dirk Bouts in een groot stadsfestival. De universiteit viert haar 600ste verjaardag in 2025 en in datzelfde jaar opent het Vesalius-museum. De nieuwe podiumkunstsites gooit de deuren open in 2028. Ook de herbestemming van het historische stadhuis wordt dat jaar afgerond. Daarbovenop heeft Leuven de ambitie om in 2030 culturele hoofdstad van Europa te worden. Veel plannen dus, met een indrukwekkend cultureel potentieel. De culturele sector zet deze momenten dan ook graag in als hefboomen: organisaties, verenigingen, kunstenaars haken aan en brengen almaar grotere samenhang.

In een veld dat zo sterk beweegt, is ook plaats voor kritisch terug- en vooruitblikken. Bij ambities en dromen komen immers ook uitdagingen kijken. Sommige daarvan zijn groot en gaan daardoor ook jaren mee, altijd anders, maar constant aanwezig. Met een maatschappij in verandering, evolueren ook de uitdagingen waarmee ze kampt. Die slijpen door in al haar geledingen, dus ook in het culturele veld.

Uit bevragingen, verslagen en gesprekken komen vaak dezelfde bekommernissen, wensen en doelstellingen naar boven.

DUURZAAMHEID

Geen sector die buiten het thema kan. Ook het culturele veld wil en moet de uitdaging aangaan, want ook met weinig middelen en een reeks kleine ingrepen bij elkaar, maak je een verschil.

NOOD AAN MEER RUIMTE EN INFRASTRUCTUUR

Die behoefte gaat al even mee: het veld groeit, de nood aan geschikte culturele ruimte groeit mee, extra aanbod beent de tekorten maar moeizaam bij. Een ruimtedeelplatform ziet de sector als een cruciale eerste stap.

DIVERSITEIT

Er worden elke dag stappen gezet op vlak van meer diversiteit binnen cultuur, ondanks de complexiteit, gevoeligheden en drempels die eigen zijn aan dit thema.

VERJONGING, VERNIEUWING, PARTICIPATIE

De groei van het veld heeft nog een keerzijde: veel verenigingen vinden moeilijk vers bloed dat warm loopt voor diepgaand engagement.

NETWERK

Een actiegericht en daadkrachtig nieuw cultureel netwerk dat iedereen omarmt die op wat voor manier dan ook in Leuven met cultuur bezig is: daarin zien veel culturele actoren kansen.

SAMENWERKING, NETWERKING EN ONTSCHOTTING

Veel culturele spelers zien samenwerking, netwerking en ontschotting als broodnodige en krachtige instrumenten om veel van de geschetste uitdagingen aan te gaan.

Ruimte en infrastructuur

Er leven in het brede culturele veld bezorgdheden rond infrastructuur. De brede cultuursector kampt in Leuven al jaren met een tekort aan lokalen, repetitie- en expositieruimtes en geschikte zalen. De uitdaging groeit met de cultuursector mee. Geregeld creëren de stad of het veld zelf extra mogelijkheden. Denk aan Scheutsite, maakleerplek, HAL 5, OPEK, Kessel-loods, STELPLAATS of Cas-co. De renovatiewerken van de Broosite zal Cirkus in Beweging alvast nieuwe mogelijkheden geven.

“ *Als het moeilijk ligt om veel nieuwe ruimtes voor de sector te genereren, komt het erop aan om de ruimte die er wel is, optimaal te gebruiken.*

ALEXANDRA MEIJER

Stuk voor stuk zijn het boeiende plekken met enorm potentieel, plekken die snel invulling vinden en soms zozeer inspireren dat alweer nieuwe initiatieven ontstaan. De rijkdom van het veld neemt toe, de nood aan infrastructuur blijft een enorme uitdaging. Bovendien gaat het vaak om tijdelijke invullingen zodat de organisaties en verenigingen die er huizen nog steeds niet zeker zijn van een vaste stek.

Tegelijk worden oude plekken ouder. Soms gaan er deuren dicht, verdwijnen zalen, raakt een gebouw zo uitgewoond dat het onveilig wordt. Verbouwingen vragen veel middelen en tijd en blijven daardoor vaak uit. Er is beweging, maar die lijkt trager te gaan dan de dynamiek van het veld zelf. Intussen zijn veel verenigingen verplicht creatief om te springen met de beschikbare ruimte.

RUIMTEDEELPLATFORM

Wat meer flexibiliteit en vereenvoudiging om aan ruimte te geraken of ruimte te delen is een veelgehoorde vraag binnen het Leuvense culturele veld. Vandaar ook het enthousiasme voor een handig ruimtedeelplatform, zoals het ook in steden als Antwerpen en Gent bestaat. 'Als het moeilijk ligt om veel nieuwe ruimtes voor de sector te genereren, komt het erop aan om de ruimte die er wel is, optimaal te gebruiken', vindt Alexandra Meijer. 'Dat is één van de prioriteiten die de Cultuurraad

in de werf Infrastructuur heeft geformuleerd. Scholen hebben bijvoorbeeld heel wat lokalen die 's avonds en in het weekend vrij staan. Verenigingen zouden daar perfect gebruik van kunnen maken.' Zulke voorstellen stuiten snel op praktische bezwaren: de huurprijzen zijn voor veel culturele spelers te hoog, de lokalen raken niet op tijd gepoetst, of er is niemand beschikbaar om ze op het juiste moment te openen en weer af te sluiten.

Een digitaal ruimtedeelplatform is een cruciale eerste stap. Het staat al even in de steigers en de sector dringt aan op een snelle realisatie. Elke instelling, organisatie of parochie die een lokaal ter beschikking heeft, kan dat daar eenvoudig kenbaar maken. Met enkele klikken op de knop raakt een vereniging zo aan een geschikt lokaal, en dat voor eenmalig dan wel regelmatig gebruik.

Ook voor verdere praktische problemen ziet de sector oplossingen. 'Met vertrouwen kom je al ver', suggereert Mario Vanhaeren. 'Een vereniging kan zich ertoe verbinden het huisreglement na te leven en de lokalen netjes weer achter te laten.' Alexandra Meijer ziet bovendien toekomst in een duurzaam initiatief zoals dat van de 'sleuteldragers' in Antwerpen. 'Het gaat om een tewerkstellingsproject voor langdurig werklozen. Zij gaan rond in de stad om alle lokalen te openen en weer af te sluiten. Zo'n project is een investering voor een stad, maar wel een duurzame: het verenigingsleven raakt aan zeer noodzakelijke lokalen en je leidt er mensen mee naar de arbeidsmarkt.'

Duurzaamheid

Wie vragen stelt naar infrastructuur, stelt vragen naar duurzaamheid. Heel wat oude infrastructuur is immers helemaal niet duurzaam. Het is een thema dat de sector dan ook erg bezighoudt. De energie- en klimaatcrisissen zetten het belang ervan extra in de verf.

Trein boven vliegtuig. Bakfiets boven wagen. Een abonnement voor deelwagens. Het zijn enkele van de maatregelen die Cirkus in Beweging duurzamer moeten maken. De meest logische en eenvoudige ingreep bleek echter de overschakeling op louter vegetarische catering bij evenementen. Annelies Claessens: 'Afgelopen zomer hadden we 80 buitenlandse jongeren op bezoek voor ons festival: die hebben tien dagen lang uitsluitend vegetarisch gegeten. Het is een duurzame ingreep die alle eetmomenten ook een stuk eenvoudiger maakt. Geen gedoe meer met verschillende menu's: iedereen eet hetzelfde.' Het is slechts één voorbeeld van vele. In heel de sector worden kleine en grotere ideeën in praktijk gebracht, er wordt gezocht en uitgetoet. Zeker voor wie weinig middelen heeft, is het vaak een grote uitdaging. Toch mag de impact van veel kleine maatregelen samen niet worden onderschat.

'De hele sector moet zich op dat vlak inderdaad wat herdenken', vindt Alexandra Meijer. 'We moeten duurzamer omgaan met materiaal, infrastructuur én mensen.' Hoe kan het brede veld daar met zijn beperkte middelen aan bijdragen? LED-verlichting gebruiken is al één logische stap. Net als infrastructuur delen kan ook materiaal delen op verschillende vlakken interessant zijn. Waarom heeft elk amateurgezelschap zijn eigen decors en kostuums nodig? Uitwisseling bespaart geld, is milieuvriendelijk én bevordert samenwerking. Zo raakt een duurzame ingreep aan veel speerpunten tegelijk.

“ Zeker voor wie weinig middelen heeft, is duurzaamheid vaak een grote uitdaging. Toch mag de impact van veel kleine maatregelen samen niet worden onderschat.

Openingsweekend KNAL!

Verjonging, diversiteit, participatie

De behoefte aan verjonging, diversiteit en participatie blijft in heel wat verenigingen en organisaties acuut aanwezig. De maatschappij is de afgelopen decennia sterk veranderd, en daarmee ook het verenigingsleven. Veel verenigingen hebben het moeilijk om hun ledenbestand te vergroten en al helemaal om jonge mensen aan te trekken, of ze zien de manier veranderen waarop nieuwe leden zich engageren: het bleek ook uit verscheidene van de verhalen uit de sector.

Het culturele aanbod is veel groter dan vroeger, dus mensen kunnen heel precies op zoek gaan naar verenigingen, activiteiten of thema's die hen boeien. Verenigingen zijn daarom verplicht om met hun tijd en publiek mee te evolueren. Sommigen proberen vers bloed aan te trekken door hun kennis van sociale media op te krikken

of een doorgedreven digitaliseringsbeweging in te zetten. Tegelijk zijn ze zich ervan bewust dat je het met een flitsende Instagrampagina alleen niet redt. Je aanbod moet flexibel met de interesses van het publiek mee meanderen. Dat geldt voor vormings- en vrijetijdsactiviteiten evenzeer als voor amateurvoorstellingen. Mario Vanhaeren: 'Als onze harmonie altijd dezelfde soorten stukken brengt, blijven we ook almaar in dezelfde publieksvijver vissen. Daarom heb je om te beginnen al een gevarieerd repertoire nodig. Maar ook samenwerking met andere gezelschappen of groepen brengt nieuw publiek naar je voorstellingen.'

“ Inspireren en geïnspireerd worden is misschien wel een van de allergrootste krachten van cultuur.

Vernieuwing en diversifiëring van leden en publiek vraagt tijd en inzet. Wanneer je bijvoorbeeld jongeren of etnisch-cultureel diverse groepen warm wil maken voor je werking, moet je in de eerste plaats bekijken waar zij interesse in of behoefte aan hebben, en je aanbod en communicatie daar voldoende op afstemmen. En van cultuur proef je best van jongs af aan. Investeren in organisaties en projecten specifiek gericht op kinderen en jongeren is fundamenteel.

Het is daarbij ook nodig om jezelf en je werking voldoende in vraag te stellen, en te vernieuwen waar dat aangewezen blijkt. Vaak is theorie simpeler dan de realiteit. Toch blijkt uit de praktijk van het veld dat inspanningen en experimenten lonen.

Mensen engageren zich ook veel lossier dan voorheen. Dat geldt voor het deelnemen aan activiteiten, en al helemaal voor organisatorische inzet. 'Vroeger sloot je je aan bij een lokale vereniging in een bepaalde zuil en daar zette je je leven lang voor in. Zo werkt het al lang niet meer', zegt Linda Van Assche. 'Vraag iemand om zes jaar lang dezelfde functie te vervullen, met een ronkende titel en maandelijkse bestuursvergaderingen, dan lukt dat niet meer', vindt ook Jan Vermeir. 'Voor iets tijdelijks of een enkele activiteit vind je veel sneller geïnteresseerden.' Ria Mattheus sluit hierbij aan: 'Het vraagt een heel nieuwe manier van werken. Bij onze afdeling van Femma komen we voor bestuurszaken bijvoorbeeld enkel nog samen als het nodig is. Kunnen we iets simpel oplossen met een mail of twee, dan doen we het zo.' Mario Vanhaeren besluit: 'Wat mezelf betreft is het simpel. Ik zet me graag in voor cultuur, maar bij elk nieuw engagement vraag ik me af of het me energie geeft. Ik wil gerust hier en daar aan de kar trekken, maar als er geen beweging komt en het tot niets leidt, wordt een engagement een pure energievreter. En je wil toch vooral dat een engagement rendeert.'

Samenwerking, netwerking, ontschotting

Er zijn verenigingen in Leuven die zich erg op zichzelf, hun eigen publieksbubbel en eigen netwerk beroepen. Niets mis mee. Zulke verenigingen voorzien in een behoefte voor de eigen leden of het eigen (vaak erg lokale) publiek: ambitie bevredigd. Maar een groot deel van de spelers in het huidige culturele veld ziet het anders. Netwerken en samenwerken wordt hoe langer hoe crucialer gevonden. Als er één ding duidelijk wordt in deze landschapstekening is het dat wel. Het befaamde Leuvense Model blijft overeind en wordt in de praktijk gebracht in alle geledingen van de cultuur. 'Er worden continu stappen gezet', vertelt Alexandra Meijer. 'Zo was er een tijdje terug een eerste cultuuravond van de dienst diversiteit en gelijke kansen, waarop cultureel-diverse organisaties en het ruimere cultuurveld samen waren uitgenodigd. Dat was nieuw en fijn om te zien hoe er daar bruggen werden geslagen. Zulke verbindingen en connecties binnen de sector willen we nog versterken. Evident is dat niet, maar het is wel hoe we de toekomst zien.'

CULTUURNETWERK

Zo klinkt ook de roep naar ontschotting binnen de deelraden van de Leuvense Cultuurraad almaar luider, zoals ook blijkt uit de reeds beschreven ambitie om een breed, actiegericht cultuurnetwerk op te richten. Alexandra Meijer: 'Het zou goed zijn als er ook meer uitwisseling en verbinding kon ontstaan tussen de professionele kunsten en het brede veld. Een professionele organisatie voor beeldende kunsten heeft heel wat DNA gemeen met een amateurvereniging voor beeldende kunsten. Maar ze ontmoeten elkaar niet per se, want binnen de Cultuurraad zitten professionele organisaties en verenigingen verspreid over vijf deelraden. Natuurlijk kun je de leden van alle vijf niet zomaar in één vergadering laten samenkomen, dat is niet werkbaar. Maar door die bestaande schotten loopt de sector ook veel kansen mis. We willen de deelraden zeker niet overboord gooien, daar zijn ze te waardevol voor. Wel willen we op zoek gaan naar manieren om die aparte clusters wat los te laten: we willen de schotten overstijgen en volop inzetten op een breed netwerk.'

“Maakt niet uit vanuit welke hoek of kant je cultuur benadert, hoe je structuur of subsidiemodel eruitziet. Kom erbij, we nodigen je uit.”

Door die nadruk op een breed cultureel netwerk hoopt de sector op meer toenadering tussen alle spelers, ook degenen die zich bewust niet aansluiten bij een orgaan als de Cultuurraad. Ook degenen die onder andere stedelijke diensten en sectoren vallen. 'Het hele veld moet zichtbaar zijn en betrokken worden', zegt Alexandra Meijer. 'Elk individu en elke groep die op de een of andere manier met cultuur bezig is moet vlot te weten komen waar die naartoe kan, waar ontmoetingskansen liggen. Er gebeurt veel in Leuven, er is verbinding en openheid binnen de cultuur. Maar zolang niet iederéén zichtbaar is en niet iederéén er zijn weg vindt, is het nog niet open en verbonden genoeg. Eigenlijk willen we tegen iedereen die in deze stad om cultuur bekommerd is, kunnen zeggen: "Vanaf het moment dat je actief bijdraagt aan cultuur en verbeelding in deze stad willen we je ontmoeten, kunnen we samenwerken en ideeën realiseren. Maakt niet uit vanuit welke hoek of kant je cultuur benadert, hoe je structuur of subsidiemodel eruitziet. Kom erbij, we nodigen je uit.'"

Over deze publicatie

Deze tekst kwam tot stand op basis van interviews en verschillende eerder geschreven teksten, verslagen en nota's over het brede culturele veld, in het bijzonder het projectrapport van stagiair Gert Vanwingh in opdracht van de directie cultuur stad Leuven onder begeleiding van Hannes Vanhaverbeke. Hannes' kennis en heldere bespiegelingen waren van onschatbare waarde. Het rapport is een synthese op basis van gesprekken, kwantitatief en kwalitatief onderzoek. Je kan het uitgebreide rapport raadplegen via deze link <https://bit.ly/projectrapport>. De eerder gepubliceerde landschapstekeningen waren ook een belangrijke bron van informatie. De landschapstekeningen van de verschillende deelraden kan je terugvinden via www.leuven.be/landschapstekeningen.

In deze tekst komt vooral de sector zelf aan het woord. Cultuurjournalist Ines Minten interviewde in het najaar van 2022 heel wat spelers uit het veld en bracht alles samen tot een geheel. De verhalen, gedachten en dromen van de brede, Leuvense culturele sector zijn nog niet eerder op deze manier opgetekend. Een redactiegroep bestaande uit de Cultuurkoepel – met een belangrijke rol voor de voorzitter van de koepel en de voorzitters van de deelraad Amateurkunsten, Vorming en Vrije tijd – gaf extra input, stelde de nodige vragen en formuleerde kritische bemerkingen. Ook andere experts lazen de finale tekst met een scherp oog mee na.

Interviews, tekst en eindredactie: Ines Minten

Coördinatie en eindredactie: Hanna van Zutphen

Concept en redactie: Cultuurkoepel, Ines Minten, Kristel Salaets, Hannes Vanhaverbeke, Hanna van Zutphen

Fotografie: Bart Wierinckx van Wieba Photography

De andere afbeeldingen zijn afkomstig van: Reinhard Deman pg 7, Dirk Van Sevenants pg 9 & 52 – 53, Bardt Wauters pg 10, Johan Jacobs pg 12, Joel Hoylaerts pg 20, Jan Crab pg 30, Jacowbski pg 32 & 36, @dietervdh_ pg 34 – 35 & 36, Annelies Claessens pg 42, Michiel Bronckaerts pg 51, Tom Herbots pg 56

Vormgeving: Uncompressed

Druk: Antilope De Bie Printing

Datum uitgave: maart 2023

Cultuur in beweging. Verhalen van het brede culturele veld in Leuven is een initiatief van de Leuvense Cultuurkoepel met de steun van stad Leuven.

V.U.: Alexandra Meijer, WISPER vzw en voorzitter Cultuurkoepel, Vaartkom 4, 3000 Leuven

Landschapstekening
Brede Culturele Veld
Leuven 2023